

... אבל אם גנגסטרים הופכים "חוקיים". ימצאו אנשים שיאמרו: האין זה לטובה? התשובה היא: לא. במשך העשור האחרון הוכיחו

חקירות ממשלתיות שעסק חוקי אינו נשאר כזה, אחרי שהגנגסטרים נכנסים בו. הגניבה היא דרכם. מנהלי-עסקיהם הם סחטנים.

כמה מאנשי-המכירה שלהם הם רוצחים... (לקוח מתוך המאמר האחרון של לייף, המספר על עסקיה של המאפיה בארצות-הברית).

אחת מישיבות העיר הדתית. אבל את הבר-מיצוה של בנו ערך לפני שנה — בשחיף. אדמונד שטרן עבר בנתיים לניו-יורק. אך בתו ובעלה נשארו בגינבה. כי שם מרכז האימפריה של טיבור. ביתם ברחוב סוטה 29 הוא בית כשר למהדרין, וטיבור אינו מחמיץ הזדמנות לקום ולשאת דרשה בבית-הכנסת הסמוך.

אין איש מטיל ספק במעמדו כאחד מן עמודי-התווך של הקהילה היהודית בגינבה — ובצעם של יהודי אירופה בכלל. מה עוד שאינו רק רב ואיש-עסקים. הוא גם דוקטור. שכן בתקופה הקדחתנית ביותר, ידע להקדיש את הזמן הדרוש כדי לקפוץ מדי פעם מן גינבה לגראץ שבאוסטריה, להשלים את עבודת הדוקטורט שלו במדעי המדינה והמשפטים. ב-1959 זכה לתואר הנספך, ועבור דת-המחקר שלו הוצאה בספר מהודר, עם הקדמה של מוריו באוניברסיטת גראץ. נושא המחקר: "השקעות בינלאומיות בארצות מתפתחות".

★ ★ ★

דיסקרטיות

ופודיות

לגבי הישראלי הרגיל, "ארץ מתי פתחת" נמצאת אישם באפריקה. כך גם טיבור רוזנבאום. אבל לא רק באפריקה נמצאות איצות מתפתחות אשר טוב להשקיע בהן כספים. גם ישראל היא מדינה כזאת.

מצוותו האדירה של רוזנבאום, שממנה הגיח כדי לבצע את השקעותיו, מתבטאת לגובה בנק של שבע קומות, ברחוב קונסיי גינבה בגינבה. זהו מרכז הבנק הבינלאומי לאשראי (אינטרנציונל קרדיט בנק, או I.C.B.). לבנק זה יש מקורות כספיים אדירים.

בשאלות שהגשתי לשרי הממשלה, ואשר אליהן צירפתי העתק הכתבה של לייף, הוזכר בנק זה כזרוע הפיננסית של המאפיה האמריקאית. הוזכר גם שמו של בנק אטלס באיי בהאמה, שהוא סניף של הבנק הבינלאומי לאשראי.

אבל הכתבה בלייף לא הוזכרה בנק אחר — דווקא ידוע מאוד, ודווקא ישראלי. זהו בנק קופת-עם שמרכזו ברחוב אחר-העם בתל-אביב.

זהו בנק ותיק ומכובד. עד לקום המדינה שימש בנק עיקרי של המעמד הבינוני המבוסס. אלא שהוא קפא על שמריו. הניח להלחן היתה מפוצלת וחסרה הדחף הדינאמי של מנהלי בנק דיסקונט, או בנק אגרו, למשל. מצבו של הבנק נעשה קשה-למדי, ולא פעם עבר על הוראות בנק ישראל בנזק גזע לגובה הפקודות שעל הבנק להשאיר בקופות הבנק המרכזי.

בשוק הכספים בארץ היה ברור כי הבנק יהיה חייב להתנער מהר מאוד ממצבו, או שיפול ליד בנק גדול.

ואו, בחודש דצמבר של 1964, הופיע על הבמה עובד בן-עמי, אחד המיליונרים הגדולים של ישראל. האיש שכיהן לא פעם כראש עיריית נתניה, ואשר עזר את קינאת המדינה כולה בעסקות הקרקע הפנטסטיות שלו, הן בנתניה הן באשדוד. בן-עמי הוא גם האיש שמימן את נסיונו של עזריאל קרליבך המגות להקים עתון-ערב מתחרה ל"ידיעות אחרונות. הנסיון הצליח, ומעריב הוא כיום קונצנן של מיליונים, אשר מחזיתו שייכת לבן-עמי.

אולם אל כל מי שהוא בעל רכוש גדול בישראל הוא גם בעל מיליונים בכסף מזומן. והנה הציע לפתע עובד בן-עמי לרכוש את מחצית בנק קופת-עם, בסכום הנכבד של שמונה מיליון ל"י. הסכום נחשב אז גבוה מאוד, ואפשר היה לקנות בו חלק חשוב בבנק הרבה יותר דינמי וריחני. לשם דוגמא: בנק פויכטונגר קנה את כל בנק אלון הדינמי והמשגשג, על כל סניפיו, בעשרה מיליון לירות בלבד.

אבל מצבו של בנק קופת-עם לא הרתיח את בן-עמי, והוא שילם את הסכום הגבוה, ואף טרח לאסוף את המניות שהיו מסוררות בידי בעלי-מניות קטנים רבים. עירייה-הוא לא הפך את בנק קופת-עם למוסד בנקאי סואן, כדוגמת דיסקונט או

בטוח לחלוטין כי בסביבות 1946 אמנם ישב טיבור רוזנבאום בשחיף, ועסק שם בענייני מחלקת העלייה של הסוכנות. בראש המחלקה עמד אז יצחק רפאל — מנהיג המפלגה בעל הקשרים והעסקים הרבים. גוונים, שעוד נועד לעמוד במרכז שערוריות ציבוריות ואישיות מדהימות בישראל. בין השניים נרקמה ידידות, שלא פסקה עד היום הזה. ידידות המבוססת על הערכה הדדית וגם על קשרים כספיים.

הודות לפעלתנותו ולקשריו הטובים, הגיע רוזנבאום לדרגת סגן מנהל המשרד הארצישראלי בגינבה. לזכותו אף נרשם ההישג ה-

רבה של קליין-ורדיין. הוא ניספה בשוואה. טיבור עצמו הצליח להינצל ברכבת-ההצלה המיוחדת שאירגן ד"ר רודולף קסטנר, כחלק מעסקותיו עם אייכמן. הוא חזר לקליין-ורדיין אחרי המלחמה. בעיר נותרו רק שרידים של הקהילה הגדולה והמפוארת. טיבור — שעבר את כל שלבי הלימוד בישיבות — נתמנה לרב, תחת אביו. אבל קליין-ורדיין לא שבה לגדולתה כמרכז יהודי. מימדו של רב הקהילה שוב לא יכול היה לספק את תלומותיו של הצעיר הפיקח, בעל השיער החום-בהיר. הוא עזב את ה-רבנות ועבר לבודאפט.

המינצור: הבנק של רוזנבאום בגינבה

ציוני המכובד של "השתתפות בכל הקונגרסים הציוניים" מאז 1947.

★ ★ ★

אשר

ועושר

בתקיפה זו יצר קשרים לא רק עם ראשי המפלגה הוותיקת-לאומית. הוא גם בא במגע עם השליחים מארץ-ישראל, שנועדו ברבות השנים להיות שרים ופקידים גבוהים במדינת ישראל. בולט בין אלה שר האוצר פינחס ספיר, המכיר את רוזנבאום עוד מן הימים בהם היה מנכ"ל משרד-הביטחון. רוזנבאום היה אז אחד הסוכנים הורזים שעסקו בכל דבר — החל מקניית נשק וכלה בהברחת יהודים ורכושם דרך כל גבולות אירופה.

בתקופה הציונית הנילחבת הזאת, דאג טיבור רוזנבאום גם לאושרו הפרטי. הוא הכיר את סטפאני שטרן, ילידת בודאפטש וצעירה ממנו בשש שנים. פרט חשוב לא פחות: אביה, אדמונד שטרן, הוא יהודי עשיר מאוד.

כיום יש לווג רוזנבאום שלושה ילדים. בגללם, משמיע מזה שנים טיבור את רצונו העז להקים בית ליד בני-ברק כדי שיוכל להתיישב בו ולתת לילדיו חינוך אדוק ב-

עולם האפשרויות הבלתי-מגבלות קרץ לו. היום אפופה תקופה זו של חיי רוזנבאום תחת הכיבוש הנאצי בהילה רשמית של זוהר הרפתקני. זה על כל פנים, מה שאפשר ללמוד מהסבועון השנתייצי ד"ר אונד אר, שפירסם לפני חמש כתבה גדולה תחת הכותרת "ס.ס. מאיור טיבור רוזנבאום". נאמר שם, כי בימי הכיבוש הנאצי התחפש במדי רביסרן של הס.ס., הצליח להיכנס לבתי-סוהר כדי לשחרר יהודים כלואים. קונסול שווייץ בהונגריה אף העיד עליו, כי היה מוזיק את חתימתו כדי להצמיח דרכונים ליהודים נרדפים.

★ ★ ★

טמאז

ורדידות

הגבר הנמרץ, שלפני שבוע מלאו לו 44 שנים, לא קפץ ישר מן התלמוד למיליונים. הוא עשה טמאז פורה בעסקאות ציוניות אחד מותיקי קיבוץ משואות-יצחק של הפועל המזרחי ספר השבוע: "אני כמעט בטוח שהוא הגיע אלינו מייד אחרי המלחמה. אבל הוא נשאר תקופה קצרה מאור אצלנו. יצא לגינבה, כשליט של מחלקת העלייה". אבל אם עדות זו אינה בטוחה לגמרי, הרי

נגד מר דגן או נגדך (שכחתי מזמן שלא שילמת את המנוי לביזנס דייארי שהזמנת אצלי בגינבה, ביוני 1960).

אגן (יצרני אמבטיות) אינו נוהג לפי טוהר-המידות, עליו אנהנו צריכים לעמוד כש-ברצוננו להקים את מדינתנו. אין ישראל ארץ גלוטית, ששם יכולים יהודים לצל את ה-גויים (בתוצאות האיומות אותן בוודאי אין צורך להסביר לך). פה אנחנו בינינו לבין עצמנו, ולא ייתכן שנשתמש בדרכים בלתי-מוסריות כדי להוציא כסף אחד מן השני. הוצאת מניות אגן אפשר לכנות רק בשם "הונאת הציבור".

אני משוכנע שלא ידעת פרטי ההוצאה הזאת, אך קשה לי להאמין שלא שמת לב שהחזירו לך 100,000 דולאר במזומנים על השקעה קטנה בהרבה. אמנם הפסדת כסף בארץ — אך רחמי-הגול גדול כזה היה צריך לעורר את סקרנותך. ואילו הית חוקר, היית מרגיש שהוצאה זאת איננה בסדר.

רע הוא שהוצאת אגן לא רק גורמת לשם רע לך ולמר דגן — היא גם גורמת לשם רע למפלגה הדתית-הלאומית, שהיא כבר סור-בלת די ממשפט שפיגל, ולבנקאים... הוצאת אגן מערערת את האמון ביכולתנו להקים ארץ זאת ולהגן עליה בפני הערבים — כשעמדתו מתבסס בעיקר על הסוחר והיושר של עניינו, וטוהר ויושר אין להם-ריד לחלקים.

מפעל אגן, יחד עם הוצאת המניות, מהווה רק חלק קטן מהשקעותיו בישראל. אמנם הסברת לי בגינבה שלהשקעות אף פעם לא דרוש כסף עצמי — כי להשקעה טובה יכולים לגייס את הכסף של אחרים, ומהשקעה רעה צריכים להימנע בכלל — אך בכל זאת אני מניח שאחה השקעת בישראל כמה מיליונים דולארים של כסףך אתה.

לפי דעתי בפניך היום רק דרך אחת, אם אתה רוצה להגן על מה שנשאר משמן הטוב בישראל, על שם המפלגה הדתית-לאומית, ועל שם הבנקאים הראשיים שלנו ופקידי ממשלה האחראים, איתם אתה קשור ובהם אתה תלוי בהרבה, אם אתה רוצה להמשיך לעבוד בארץ.

עליך להציע לקהל להחזיר השקעתם באגן במלואה, מתוך אמצעים העצמיים בדולארים, במשך שנתיים. אם תציע הצעה זאת איש לא ידרוש שתחזיר אף פרוטה במשך תקופה זאת, לפי שאתה ידוע כבנקאי. אך עלייך הצעה זאת תוכיח שאתה איש ישר, שאין הצדק עם אלה "המשמיעים" אותך, ובכללם, כמובן, עורך הביזנס דייארי. בכבוד רב, ג. אלון.

הצעתו המקורית של אלון לא התקבלה. בעלי-המניות נשארו עם מניותיהם — עד שהופיע מציל אחר, שקנה את המניות מהם. היתה זו חברת כור ההסתדרותית, שאחד המיפעלים שלה הוא וולקן, המייצר אמ-בטיות. אגן הפריעה לולקן — וכדי לחסל את ההתחרות הזאת, קנה כור את המיפעל התיקן בבתיים.

למרות הפירסום הבולט, לא מצאה הממלה לכונן לחקור את פרשת אגן.

★ ★ ★

דוקטור

ורב

כאן בדאי לחזור ולהתעכב על פרט המוכר פעמיים במכתבו של אלון. פרט זה הוא: שמה של המפלגה הדתית-לאומית. מדוע צריכה עיסקה זו או אחרת של טיבור רוזנבאום לגרום שם רע למפלגה זו? מפני שד"ר טיבור רוזנבאום, הידוע גם ככבוד הרב פינחס רוזנבאום, הוא אחד המאורות הגדולים של המפלגה הדתית-לאומית.

מעמדו בתוך המפלגה אינו נגמדר רק על פי התוארים הרשמיים שהוא נושא: חבר ההנהלה העולמית של תנועת המזרחי, חבר מועצת המנהלים של האוניברסיטה הדתית בראייל, חבר הנהלת הקונגרס היהודי העיר למי, חבר הוועד הפועל הציוני. הוא יותר מזה: רב בן רבנים, ידוע האיש של גדולי המפלגה — ותורם גדול מאוד לקרנות ולעיסקות של המפלגה.

סבו, מאוס חיים רוזנבאום, היה רבה של קהילת-ורדיין בהונגריה. הוא היה מלומד גדול, חיבר ספרי הלכה, וטיבור מתאנה בו מאוד. גם אביו שמואל ("שמעלקע") היה